

Akavan liittokokous 27.5.2025
Puheenjohtaja Maria Löfgren
Katsaus yhteiskuntapoliittiseen tilanteeseen

Arvon liittokokousedustajat, hyvät akavalaiset

Olemme juuri nähneet strategiavideon, joka tiivistää yhteisen suuntamme – sen, miksi Akava on olemassa ja millaista työelämää haluamme rakentaa. Strategiamme ei ole vain visio, se on toimintakehys, joka ohjaa ja selkeyttää yhteisiä asioitamme ja koskee meitä kaikkia. Se kuvaa, millaista työelämää rakennamme Akava-yhteisönä. Teemme päätöksiä ja toimimme hyvän ja tuottavan työelämän, korkean osaamisen ja työllisyyden sekä vastuullisen ja vahvan talouskasvun puolesta.

Tässä yhteisössä on tilaa monille näkemyksille, mutta suuntamme on yhteinen ja maaliskuisen ylimääräisen liittokokouksen vahvistama.

Aloitin tarkastelemalla kuluvan vuoden tapahtumia

Vuosi alkoi työmarkkinakeskusjärjestöjen työeläkeratkaisulla, jonka maan hallitus hyväksyi. Yhteistyö palkansaajakeskusjärjestöjen kesken oli todella hyvää ja panoksemme siinä keskeinen. Vaikutimme neuvottelujen etenemiseen ja lopputulokseen aktiivisella otteella ja ennakkoinnilla.

Lopputulos ylitti sille asetetun tavoitteen, kun VM arvioi sen parantavan julkista taloutta 0,57 % suhteessa BKT:hen. Mutta meille tärkeämpää kuin prosentit on se periaate, jonka puolesta toimimme: eläkkeet eivät ole poliittinen pelinappula. Työmarkkinajärjestöjen on jatkossakin huolehdittava jäsentensä rahoittamasta järjestelmästä ja parhaiten se tapahtuu yhdessä sopien. Uskon, että tahtoa tähän on sekä työnantajilla että palkansaajilla jatkossakin.

Huhtikuisten alue- ja kuntavaalien tulokset sekä tuoreimmat puolueiden kannatusmittaukset ovat alkaneet heijastua valtakunnan politiikkaan indikoiden hallituksen sisäistä ristivetoa. Seuraamme tarkoin politiikan virtauksia, koska niillä on heijastumia vaikuttamisemme tapoihin ja ajoitukseen. Tulevaisuudessa alueelliset tai paikalliset vaalit eivät ole painopisteenä, vaan painotamme eduskuntavaaleja ja Euroopan parlamentin vaaleja.

Uusi visiomme ja suuntamme alkoi selkeytyä ennen kuin strategia virallisesti hyväksyttiin. Aloitimme muun muassa keskustelun vastuullisen talouskasvun välttämättömyydestä jo ennen viime vuoden kehysrihtiä. Ilman kasvua julkistalouden, julkisen velan tai kasvavan työttömyyden ongelmia ei saada ratkaistua.

Viime kesäkuussa pääministeri Orpo, Akavan tavoin, toivoi ehdotuksia kasvutoimia. Niitä valmisteltiin erityisesti Risto Murrin työryhmässä. Olimme jälleen aktiivisia ja ensimmäisenä työmarkkinajärjestönä

teimme ehdotuksemme kasvutoimiksi jo marraskuussa 2024. Esityksemme nousivat julkiseen keskusteluun määrätietoisella viestinnällä.

Kasvuhakuisuus painottui tänä keväänä maan hallituksen puoliväliriihessä. Miten me Akavassa arvioimme tuoreita poliittisia päätöksiä?

Niissä oli hyviä ja huonoja linjauksia ja kokonaisuus oli ristiriitainen. Onnistuimme, kun saavutimme pitkäaikaisen tavoitteemme ansiotuloverotuksen keventämisestä kaikissa tuloluokissa. Kantamme ansiotuloverotuksen keventämisestä eivät liene koskaan aikaisemmin olleet yhtä näkyvästi esillä julkisuudessa.

Veronkevennyksiä tulee myös yhteisöverokantaan. Parin prosenttiyksikön kevennys saattaa jättää lisätilaa investoinneille tuottovaatimusten hieman madaltuessa, mutta monikaan taloustieteilijä ei pidä näiden kevennysten dynaamisia vaikutuksia mitenkään aukottomina. Pikemminkin vallitsevana kantana on skeptisyys.

Puoliväliriihen veronkevennykset olivat todella merkittävä talouspoliittinen rytminvaihdos. Velkaantumisen hillintä ja julkisen talouden tasapainottamisvelvoite jäivät vähemmälle. Kokonaisuus sisälsi kovin kielteisiäkin yksityiskohtia.

Veronkevennyksiä rahoitetaan muun muassa julkissektorin uusilla säästöillä, siis säästöillä aiempien säästöjen päälle. Ne osuvat kipeästi mm. valtionhallintoon ja valtionosuuksien kautta kuntiin.

Työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen verovähennysoikeuden poistoehdotuksesta jäi karvas maku ideologisen latauksen vuoksi mutta myös siksi, että se tosiasiaa syö ansiotuloverotuksen alentamisen vaikutuksia. Sama vaikutus on etätyön työhuoneverovähennyksen poistolla. Keskituloinen korkeakoulutettu ei välttämättä hyödy veronkevennyksistä muutamaa kymppiä enempää vuodessa ja osa jää miinukselle.

Meillä on verotulojen kasvattamiseksi parempia vaihtoehtoja, kuten yleishyödyllisten yhteisöjen osinkotuottojen lähdevero, yritysten edustuskulujen vähennysoikeuden poisto ja ympäristölle haitallisten energiaverotukien karsiminen.

Yritystukijärjestelmän kehittämiseen tälläkään hallituksella ei näytä olevan poliittista rohkeutta, vaikka on yleisesti tiedossa, että säilyttävistä ja haitallisista yritystuista pitää siirtyä uudistaviin tukiin, jotka edistävät muun muassa vihreää siirtymää. Jatkamme keskustelua yritystukijärjestelmän uudistamisesta julkaisemalla ensi syksynä Akava Worksin tilaaman asiantuntijaselvityksen aiheesta.

Osaamistason nostoa koskevat rihipäättökset olivat vaatimattomia ja osin ristiriitaisia.

Poukkoilevuus ja lyhytjänteisyys näyttää olevan Suomen koulutuspolitiikan suunta
– laajasti jaetuista yhteisistä osaamis- ja koulutustavoitteista huolimatta.

T&K-rahoituksen kohdentaminen myös korkeakouluille ja 100 miljoonan euron kertapanostus uusiin aloituspaikkoihin ovat myönteisiä, mutta tuleva perusrahoituksen leikkaus on kestämaton ratkaisu, joka ei edistä osaamis- ja koulutustason nostoa. Tarvitsemme hallituskaudet ylittävän, pitkäjänteisen suunnitelman ja parlamentaarisen sitoutumisen resursseihin. .

Osaamistason noston edellyttämät jatkuvan oppimisen konkreettiset toimet ovat yhä levällään. Yhä useammilla tulisi olla mahdollisuus hyödyntää työttömyysaikaansa uuden oppimiseen.

Maahanmuuttopolitiikassa olisi tarvittu kurssinmuutosta. Kansainväliset opiskelijat, asiantuntijat ja erityisasiantuntijat ovat Suomen tulevaisuudelle välttämättömyys.

Emme ole ajatuksinemme yksin, ja esimerkiksi OECD:n tuore maaraportti painottaa samoja teemoja.

Tässä vaiheessa hallituskautta on syytä pysähtyä ja analysoida, kehittykö suomalainen työelämä nykypolitiikalla paremmaksi ja tuottavammaksi.

Valitettavasti joudun toteamaan, että ei kehity. Työelämän epätasapaino syvenee lakimuutos kerrallaan. Joidenkin päättäjien kielteinen puhe palkansaajajärjestöistä on alkanut vaikuttaa jo työpaikoilla: kielteinen asenne on alkanut näkyä suhtautumisessa henkilöstöedustajiin.

Tämän hallituskauden aikana työllisyyttä ja julkistaloutta on yritetty parantaa heikentämällä palkansaajien asemaa ja edunvalvonnan edellytyksiä. Sen sijaan elinkeinoelämää ja yrityksiä on tuettu monin tavoin. Päättäjien ja työnantajien on syytä ymmärtää, että ihmiset tekevät tärkeimmän eli työn, luovat uutta ja saavat yrityksen menestymään. He tuottavat julkiset palvelut, parantavat kilpailukykyämme ja tasapainottavat julkista velkaamme.

Olemme järjestelmällisesti esittäneet ratkaisuehdotuksiamme työelämäasioissa maan hallitukselle koko hallituskauden ajan. Ehdotuksiamme on kuunneltu, mutta palkansaajien näkökulma ei ole päätenyt hallituksen työkalupakkiin.

Alkusyksyn budjettiriihessä on otettava käsittelyyn ehdotuksemme asetukseksi psykososiaalisen kuormituksen ehkäisemisestä ja työttömien oikeudesta opiskella työttömyysturvaa menettämättä. Maan hallituksen pitää luoda toivon ja luottamuksen ilmapiiriä palkansaajille ja

työttömille. Erityisesti nuorten uskoa tulevaan on tuettava konkreettisin teoin.

Elinkeinoelämä iloitsee avoimesti hallituksen tekemistä muutoksista eikä peittele olevansa niiden käsikirjoittaja. Hallituksen on turha riemuita työmarkkinajärjestöjen veto-oikeuden lakkaamisesta, kun se itse toimeenpanee työnantajien tavoitteita koko lailla varauksetta. Tasapainoisesta työelämän kehittämisestä on oltu kaukana. Tämä on yksinkertaisesti väärin.

Ilmettelen myös, mihin on kadonnut vastuullisen omistajan ja yritysjohdajan ääni työelämäkysymyksissä. Yritysten menestys ei synny keventämällä työntekijän suojaa tai vähättelemällä palkansaaajia taikka heidän edustajiaan. Vientimallilaki, määräaikaissuukien perustelujen purkaminen ja irtisanomissuojan heikentäminen eivät lisää tuottavuutta.

Päättäjät ovat alkaneet puhua työllistamisestä kuin se olisi yritykselle ylipääsemätön riski. Tämä on Suomessa uusi puhetapa ja toivon, että tällaisesta retoriikasta luovutaan. Työntekijän suoja on tärkeä sivistyksen mittari. Kun säännöt ovat oikeudenmukaiset ja turva kunnossa, työpaikoilla syntyy luottamusta, luovuutta ja tuottavuutta. Tämä ei ole ideologiaa vaan arkea monilla hyvin toimivilla työpaikoilla.

Eikö puoliväliriihessä ollut yhtään hyvää työelämäpäätöstä?

Kyllä sentään, ja nekin ansiotuloverotuksen keventämisen lailla vaatimiamme asioita. Yhdistelmävakuutus etenee vihdoin, joten hekin, jotka työskentelevät vuoroin tai samanaikaisesti palkansaaajana ja yrittäjänä voivat jatkossa vakuutautua työttömyyden varalle.

Henkilöstön hallintoedustus yrityksissä otti pienen askeleen kohti nykyaikaisempaa työelämää, kun henkilöstön lukumääräedellytystä madalletaan. Viime marraskuussa vetosimme hallitukseen, että se luopuisi järjettömästä ensimmäisen sairauspäivän palkattomuushankkeestaan. Hyvä, että nyt näin tapahtui, vaikka korvaavat toimet voivat vielä tuoda ikäviä yllätyksiä.

Hallituskautta on jäljellä parisen vuotta. Vielä olisi aikaa kääntää suunta ja ottaa työelämän kehittämiseen myös palkansaaajan näkökulma. Suomen menestys on perustunut yhteistyöhön ja kompromisseihin, joista nyt ei ole minkäänlaista näyttöä.

Mutta emme jää voivottelemaan, jatkamme ratkaisulinjalla ja käännämme katseemme seuraavaan vaalikauteen.

Me Akavassa uskomme osajiin ja asiantuntijoihin. Luovuus ja tuottavuus paranevat yhteistyöllä, työhyvinvoinnilla, paremmalla työssäjaksamisella. Kun puhumme työn tuottavuudesta, puhumme ihmisistä, jotka työtä tekevät. Tätä viestiä viemme alkusyksyn budjettiriiheen, jossa kehyspäätöksiä konkretisoidaan. Jatkamme ratkaisulinjalla myös niissä työlaainsäädäntöhankeissa, joita hallitus on viemässä eteenpäin: määräaikaisten työsuhteiden sääntely,

irtisanomissuojaa koskeva lainmuutos, raskaus- ja perhevapaasyrjinnän vähentäminen ja niin edelleen.

Mutta monelta osin olemme jo suunnanneet katseemme seuraaviin eduskuntavaaleihin ja seuraavaan vaalikauteen. Vaikuttamisemme uudessa mallissa olemme jo aloittaneet valmistelun seuraavan vaalikauden tavoitteiksi.

Seuraavallakin hallituksella on väistämättä edessään julkisen talouden karmea tilanne, väestön surkea ikärakenne, kasvavat puolustusmenot, julkisen sektorin säästöt ja leikkaukset, EU:n alijäämämenettelyn uhka, globaali epävarmuus ja koetuksella oleva suomalaisten yhtenäisyys ja luottamus.

Meillä Akavassa on edessä perusteellinen pohdinta siitä, mikä on ratkaisumme heikon talouskasvun, ikääntyvän väestön ja kasvavan julkisen velan yhtälöön. Miten meidän tavoitteemme ja tarpeemme kohtaavat koko Suomen tarpeet?

Tiedämme, että hyvinvointiyhteiskunta palveluineen ja tulonsiirtoineen rahoitetaan kestävästi vain vahvalla talouskasvulla ja korkealla työllisyydellä. Tarvitsemme parempaa tuottavuutta, vahvempaa tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotyötä, lisäpanostuksia osaamiseen, koko koulutusketjusta huolehtimista, tehokkaita toimia työkyvyn ja työhyvinvoinnin parantamiseksi sekä tervettä julkista taloutta.

Rakennamme tavoitteemme priorisoiden ja tehden valintoja, joissa laatu korvaa määrän. Painotamme muutamia vahvoja keinoja, joiden avulla yhteiskunta ja työelämä muuttuisivat niin, että strateginen päämäärämme täyttyisi. Niiden avulla meillä olisi hyvä ja tuottava työelämä, joka pohjautuisi korkeaan osaamiseen ja kannattavaan työhön ja johtaisi korkeaan työllisyyteen sekä vastuulliseen ja vahvaan talouskasvuun.

Meidän ratkaisujemme pitää olla hyväksi sekä akavalaisille että koko Suomelle ja sitä kautta kaikille suomalaisille.

Alan tulla katsaukseni päätökseen. Sitä ennen haluan vielä sanoa muutaman olennaisen asian.

Onnistumisemme vaatii koko Akava-yhteisön vahvaa yhteistyötä. Tarvitsemme kaikkien osaamista, näkemyksiä ja ajattelua, jotta saamme ensin kirkastettua tavoitteemme, sitten vietyä ne yhteiskunnallisen keskusteluun ja aikanaan tulevaisuuden päätöksiksi.

Lopuksi koko Akava-yhteisöä tärkeästä työstänne alkuvuoden aikana. Liitoilla ja neuvottelujärjestöillä on ollut paljon tehtävää, paljon ratkaistavaa mutta myös yhteisiä onnistumisia.

Toivotan hyvää ja keskustelevaa liittokokousta. Tuokaa esiin näkökulmanne, vaihtoehtonne ja palautteenne. Nyt on oikea aika vaikuttaa. Kiitos!